

Invandringen till svenska glesbygder kartlagd

Svenska gles- och landsbygder är attraktiva för invandrare från andra europeiska länder, och det är ofta själva glesheten som är attraktiv.

I Glesbygdsverkets årsbok *Sveriges gles- och landsbygder 2008* visas i kartform hur denna invandring har vuxit fram under de senaste femton åren. Därmed läggs ytterligare en nyans till bilden av svenska glesbygder. Likaså nyanseras i boken bilden av de "problematiske männen" i glesbygder. Finns det någon täckning i statistik och forskning för myten om ensamma, ojämsställda och omoderna män, är den fråga som ställs.

LIVSSTILSINVANDRING

Integreringen med Europa är numera ett faktum för alla Sveriges kommuner, om man ser till invandringen.

– Det framkommer att invandrare födda i ett "gammalt" EU-land som Tyskland och Nederländerna i större utsträckning står för det som kan betecknas som "livsstilsinvandring", medan invandrare från "nya" EU-länder som Polen står för en arbetsmarknadsrelaterad invandring,

Årsboken kan beställas eller laddas ned på www.glesbygdsverket.se

säger Wolfgang Pichler, utredare på Glesbygdsverket. Invandrare från de gamla länderna har på så sätt redan blivit ett tillskott för många gles- och landsbygdskommuner, men det är inte osannolikt att även invandrare från de nya EU-länderna börjar bosätta sig över hela landet.

UNGDOMAR SOM STANNAR

I årsboken granskas också bilden av ungdomar som bor på landet. Är de förlorare som inte förmått ta sig iväg till den urbana miljöns möjligheter? De ungdomar som aktivt väljer att bo på landet får många gånger strida inte bara mot omgivningens attityder utan också mot sina egna bilder av livet utanför storstaden.

UTGLESNING AV SERVICE

Utglesningen av service fortsätter i glesbygderna, konstateras också i boken. Så lades till exempel fler skolor ned i landets gles- och landsbygder under det senaste året än under året dessförinnan. Antalet små butiker fortsätter också att minska i snabb takt medan stormarknaderna blir fler. Även "mackdöden" får stora konsekvenser.

Cheferna utsedda

Regeringen har utsett generaldirektörer för de nya myndigheterna *Tillväxtverket* och *Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser*.

Enligt regeringens direktiv ska verksamheter från Glesbygdsverket överföras till dessa båda myndigheter, när Glesbygdsverket, Nutek och Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) avvecklas 31 mars 2009.

Christina Lugnet blir generaldirektör och chef för Tillväxtverket från den 1 april 2009 då myndigheten inrättas.

Lugnet är sedan 2004 kommunchef i Haparanda, där hon även arbetat som näringslivschef, gymnasiechef och näringslivsutvecklare. Hon har även haft styrelseuppdrag inom bankväsendet och ett regionalt utvecklingsbolag.

Dan Hjalmarsson blir generaldirektör och chef för Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser från den 1 april 2009 då myndigheten inrättas. Hjalmarsson har haft flera uppdrag i statliga utredningar och han har arbetat som departementsråd och enhetschef på dåvarande Industridepartementet. Han är även en av grundarna av EuroFutures AB.

Hjalmarsson har också doktorerat i företagsekonomi vid Uppsala universitet.

Förordnandena för Christina Lugnet och Dan Hjalmarsson gäller från och med den 1 april 2009 till och med den 31 mars 2015.

Arbetet med att inrätta de två myndigheterna kommer att ske i två organisationskommittéer. För att omedelbart dra igång detta utredningsarbete kommer generaldirektör Jan Magnusson, tidigare chef för Svenska Kraftnät, att leda de båda organisationskommittéerna, med Christina Lugnet och Dan Hjalmarsson som sakkunniga i respektive kommitté.

Medelavståndet till grundläggande service

Tillgänglighet till service är viktig för alla medborgare. Glesbygdsvverkets analytiker har skapat en ny bild över tillgänglighet och otillgänglighet till service i olika delar av landet. Kartan visar medelavståndet i minuter med bil till fem grundläggande servicefunktioner: Postservice, vårdcentral, drivmedelsstation, grundskola och dagligvarubutik.

Körtiden (om man följer hastighetsbegränsningarna) till dessa servicefunktioner har summerats och dividerats med fem för att få fram medelvärdet.

Det finns platser i Sverige där körtiden till servicefunktionerna vida överstiger 10 minuter i genomsnitt. Det finns hushåll i norra Sveriges inland som har en medelkörtid till service på upp till 77 minuter!

Antal minuter

- 0-5
- 5-10
- 10 <

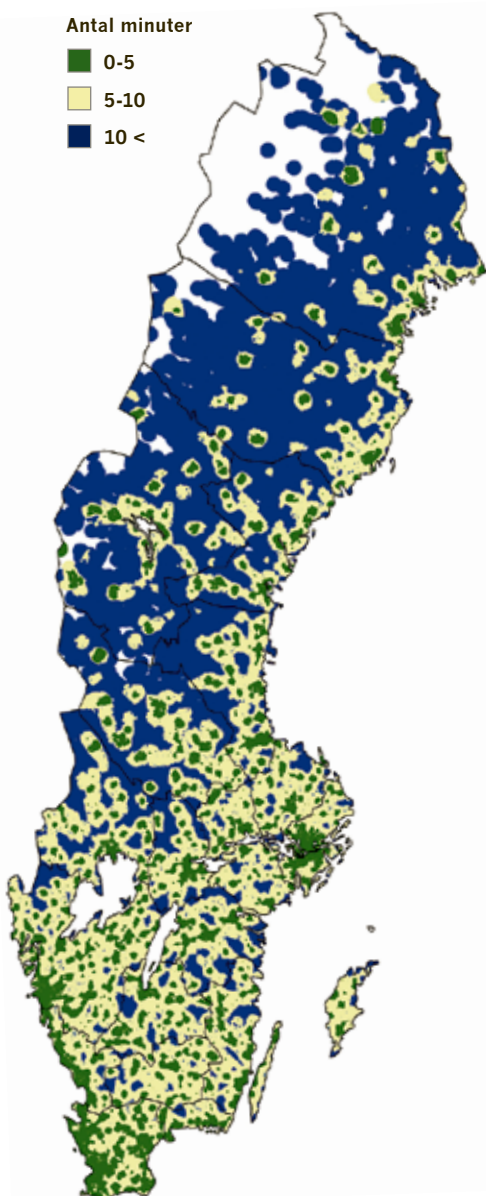

FOTO: MIKAEL LINDAOU

STUDIEBESÖK FRÅN SVERIGES LANTBRUKSUNIVERSITET

Den 14 oktober 2008 genomfördes ett studiebesök på Glesbygdsvverket, anordnat av JiLU (Jämtlands läns institut för landsbygdsutveckling), från Sveriges Lantbruksuniversitet. Studenterna, med ursprung i 15 olika länder (Ghana, Kamerun, Etiopien, Sierra Leone, Sverige, Bangladesh, Ryssland, Nepal, Tyskland, Vietnam, Serbien, Nigeria, Colombia, Polen, Peru), var intresserade av svensk regionalpolitik och landsbygdsutveckling, dess historia och övergripande mål, av Glesbygdsvverkets roll och skälen bakom myndighetsreformen för Glesbygdsvverket, ITPS och Nutek. Verkets chefsjurist Mikael Lindau svarade för informationen och värdskapet för det sannolikt mest internationellt präglade studiebesöket i verkets historia.

Viktigt att leadermetoden överlever i landsbygdsprogrammet!

FOTO: MIKAEL LINDAOU

Ulla Kristina Dolk och Mikael Bäckström, Leader+ Sommenbygd, Jan-Åke Sjöqvist, Leader+ Sjuhärad, Göran Ehn, Astrid Lindgrens Hembygd, Claes Håkansson, Smålandsgruppen, Anna Larsson, Näringsdepartementet, Kerstin Wallin, Glesbygdsvverket, Jeanette Edblad, Näringsdepartementet (tillika ordförande för övervakningskommittén), Märten Sandström, Glesbygdsvverket, Stig Hansson, Leader+ Gotland, Martin Olauzon, Glesbygdsvverket och Johan Fors, Statens Jordbruksverk.

Den 28 november träffades LAG-ordföranden, Näringsdepartementet, Glesbygdsvverket och Jordbruksverket. Syftet med mötet var erfarenhetsutbyte och information inför avslutningen av Leader+ programmet.

Man diskuterade hur leadermetoden använts och utvecklats under perioden 2000-2008 och hur erfarenheterna av Leader+ kan användas i landsbygdsprogrammets arbete.

FRAMGÅNGSRIKT LEADER+

Alla deltagare var överens om att resultatet av Leader+ i Sverige har varit framgångsrikt och att det är viktigt att leadermetoden överlever i landsbygdsprogram-

met. I slutrapporten om Leader+ är det viktigt att de särskilda förutsättningar man arbetat under tydliggörs.

Exempel på vad man tog upp under mötet var vilken effekt de särskilda röstningsreglerna haft där en sektor inte kunnat köras över av två andra. Frågan om hur man ser på olika parters roller i landsbygdsutveckling och lokal utveckling kommer fortsatt att vara central i leaderarbetet även om man inte riktigt ser hur allt kommer att fungera i fortsättningen.

Vad blir LAG:s roll när man har avsevärt mindre resurser och administrativt stöd – hur kommer man att stå sig gentemot den offentliga sektorn var också en av frågorna man diskuterade.

Framtidens företagsrådgivning i gles- och landsbygder

Det finns behov av att träffas! Det konstaterade arrangörerna till den konferens som samlade över 70 deltagare i Östersund i november 2008.

Det var Glesbygdsverket med stöd av Landsbygdsnätverket och i samarbete med NRC, Nationellt ResursCentrum för kvinnor samt HSSL, Hela Sverige ska leva, som arrangerade konferensen.

Syftet med konferensen var att sammanföra företagsrådgivare från olika organisationer som alla har det gemensamt att de verkar inom gles- och landsbygder. Med på konferensen var bland andra företagsrådgivare eller motsvarande från landsbygdstäta kommuner men även från organisationerna Coompanion, LRF, ALMI, Företagarna och SSR (Svenska Samernas Riksförbund) samt från lokala och regionala resurscentra.

STORT BEHOV AV SAMVERKAN

Kvinnor söker sig i högre utsträckning än män till processinriktad företagsrådgivning där idéer kan lotsas fram till färdiga företag. Samtidigt finns i samhället fortfarande en mängd attityder och normer som i första hand tolkar företagandet som en manligt kodad verksamhet.

Detta är några av de resultat som lanseras i den rapport som Glesbygdsverket tidigare i år presenterade, *Kvinnors företagande i gles- och landsbygder – fakta och fönster*. I studien framkommer också att det finns ett stort behov av samverkan och nätverkskontakter bland de aktörer som idag arbetar med företagsrådgivning i gles- och landsbygder. Studien baseras bland annat på ett 70-tal intervjuer med rådgivare från kommuner, Coompanion, LRF och SSR. Representanter från dessa aktörer var också inledare under konferensen i Östersund.

LANDSBYGDS- OCH GENUSPERSPEKTIV

Konferensens tema var hur företagsrådgivningen kan bli bättre sett ur både ett landsbygds- och genusperspektiv.

Frågan om fortsatt samverkan stod också på agendan. Några av de förslag som lanserades under de avslutande gruppdiskussionerna var:

- Mer nationell samordning och styrning när det gäller samverkan mellan olika

aktörer inom företagsrådgivningen.

- "En dörr in-modellen" där många aktörer samlas under ett tak lovordas.
- Det behövs en certifiering av rådgivarna, en kvalitetssäkring bland annat när det gäller genusfrågor.
- Kunskapsöverföring måste till mellan gamla och nya rådgivare, mellan företagare och rådgivare.
- Mentorskap behövs både mellan företagare och mellan rådgivare samt mellan rådgivare-företagare.
- Utbildning och samordning kanske kan ske på regional nivå, gärna i tematisk form (tema genus, tema finansiering, tema företagsformer osv).
- Kunden måste alltid vara i fokus! Detta är viktigare än organisation, bransch eller företagsform.
- Kanske bör det väckas liv i idén om en Sveriges affärsrådgivares förening?
- Lyft fram mikroföretagen med deras små kapitalbehov.
- Det är viktigt med en öppen och coachande rådgivningsprocess med mycket feedback till kunden. Kvalitet framför kvantitet. Antalet ärenden ska inte vara bidragsgrundande.

Jessica Hagård gjorde reklam för Landsbygdsnätverket som har 100 medlemmar i dagsläget. Glesbygdsverket är en av dem.

Maria Mattson från "Sagolika Sunne" passade på att marknadsföra Landsbygdsriksdagen i Sunne 2010.

FOTO: MIKAEL LINDQVIST

Tor Norrman från Eldrimner representerade en grupp av företagare som också jobbar med företagsrådgivning.

- Det är företagarna själva som håller i företagsrådgivningen som är mycket uppskattad och väl utnyttjad av blivande företagare inom mathantverk.

Jämställdhet i landsbygdsprogrammets genomförande?

Landsbygdsprogrammet säger att ökad jämställdhet ska "utgöra en ledstjärna för regionernas strategier". Det sägs också att återrapportering och statistik ska göras könsuppdelad så långt det är möjligt. Men hur ser det ut i praktiken? På uppdrag av en arbetsgrupp för jämställdhet inom Landsbygdsnätverket har Gles-

bygdsverket utvärderat de 22 genomförandestrategier som länen och Sametinget antagit. Studien har kommit fram till att:

- Integreringen av jämställdhet är i de flesta fall av begränsad omfattning. Några undantag lyser upp – Västra Götaland har kommit längre än de flesta.
- I de fall jämställdhet finns med är det

ofta kopplat till konkret handläggning och sällan till övergripande strategisk nivå.

- Länen efterfrågar mer kunskap och styrning när det gäller jämställdhetsarbetet.

Läs rapporten i sin helhet, se www.glesbygdsverket.se.

Längtan till landet finns fortfarande kvar

Den sista årsboken från Glesbygdsverket som egen myndighet har nu lagts fram. Det blev den nionde årsboken i ordningen. Liksom tidigare innehåller boken fakta om utvecklingen i Sveriges gles- och landsbygder. Basfakta om befolkningsutveckling och tillgång till olika serviceslag gör att olikheter mellan olika bygder kan beskrivas på ett bra sätt jämfört med fakta och statistik på kommun- eller länsnivå.

Glesbygdsverkets första årsbok publicerades år 2000. Strax innan gjorde SIFO på uppdrag av Glesbygdsverket en undersökning som visade att en halv miljon människor ville flytta ut på landet om de hade möjlighet.

ATTRAKTIVT BO TÄTORTSNÄRA

Denna längtan till landet finns fortfarande kvar. Årets årsbok visar att befolkningen i den tätortsnära landsbygden sammantaget ökade under förra året. Däremot noteras en nedgång totalt i glesbygderna. Men det finns även en dragning till mer utpräglade glesbygder. Det visar exempelvis genomgången i årsboken av hur tyskar och holländare bosätter sig i Sverige.

Det redovisas även en granskning av några av de schabloner som Glesbygdsverket mött genom åren beträffande

”ungdomar som blir kvar” och ”problematiske” män i glesbygd.

Årsboken har producerats med stor entusiasm i en för medarbetarna osäker tid. Den 1 april nästa år läggs Glesbygdsverket ner och omställningen till de nya myndigheterna har tagit längre tid än beräknat.

Men en förändring i sig behöver inte vara dålig. Det kan vara många fördelar med att komma in i en större organisation. Det viktigaste är naturligtvis att glesbygder, landsbygder och skärgårdar får sin rättmätiga plats i den nya myndighetsstrukturen. Det är också bra om frågorna kommer in i båda de nya myndigheterna, både i *Tillväxtverket* och i *Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser*.

GLESBYGDSVERKETS KUNSKAP

Det är oerhört viktigt att det finns ett nationellt perspektiv på gles- och landsbygders problem och möjligheter och jag hoppas att det i den nya strukturen kommer att skapas en plattform där all den kunskap som Glesbygdsverket byggt upp kan tas tillvara och utvecklas! På så sätt ges också förutsättningarna för fortsatta årsrapporter om den faktiska utvecklingen i Sveriges gles- och landsbygder.

Fortsatt minskande befolkning på öarna

Befolkningen på öar utan fast landförbindelse längs våra kuster fortsätter att minska. Under 2006-2007 minskade den med 39 personer. Det visar den färskaste bearbetningen av SCB:s statistik som Glesbygdsverket har gjort.

Tendensen har under flera år varit att den folkbokförda befolkningen på öarna har minskat som helhet, men att den har ökat på öarna i Stockholmsregionen, och så var det också under den aktuella perioden. Värt att notera är att öarna i våra insjöar ökade sin befolkning med 20 personer.

Den största minskningen står västkustens öar för, 53 personer. Men variationerna i regionen är stora, nära Göteborg ökar öarnas befolkning.

Öarna längs Norrlandskusten minskade sin befolkning, trots en ökning i Norrbottens och Gävleborgs län. Även i Östergötland-Kalmar minskade den folkbokförda befolkningen på öar utan fast landförbindelse.

Läs mer på www.glesbygdsverket.se

Socketbetor reser miljövänligt med tillgänglighetsberäkning

Hur organiserar man på bästa sätt transporter av socketbetor från odlarna till socketbruken? Det är en av de mer ovanliga användningarna av Glesbygdsverkets tillgänglighetsplattform.

Det är två forskare vid Lunds universitet som har studerat hur man miljömässigt kan optimera transporter.

Tillgänglighetsplattformen är det verktyg som Glesbygdsverket använder vid alla beräkningar av tillgänglighet till service med mera. Exempelvis hur långt boende i glesbygder har till närmaste affär, skola osv.

– Att plattformen nu har blivit använd i ytterligare ett sammanhang är naturligtvis väldigt roligt, säger Anders Dahlgren, utredare på Glesbygdsverket.

